

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.02.2015, sp. zn. 30 Cdo 1930/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.1930.2014.1

Číslo: 82/2015

Právní věta: Nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1 věty první zákona č. 82/1998 Sb., spočívající v průtahích v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k nemovitosti, není příčinou škody vzniklé účastníku daného řízení tím, že nemohl nemovitost užívat určitým způsobem a tak dosáhnout zisku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.02.2015

Spisová značka: 30 Cdo 1930/2014

Číslo rozhodnutí: 82

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Spoluvlastnictví

Předpisy: § 13 odst. 1 předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se žalobou domáhal částky 734 000 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, která mu měla vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu státu spočívajícího v nepřiměřené délce řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitostem vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 4. Škoda měla žalobci vzniknout tím, že předmětné nemovitosti nemohl po dobu nepřiměřeně dlouze trvajícího řízení užívat ke svému prospěchu. Žalovaná částka 734 000 Kč podle žalobce odpovídá ušlému zisku z nájmu pozemků ve výši obvyklého nájemného za poslední dva roky soudního řízení, kdy již doba řízení bezpochyby překročila dobu přiměřenou.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozhodl o nároku žalobce rozsudkem ze dne 27. 8. 2012 tak, že uložil žalovanému zaplatit žalobci částku 734 000 Kč s úrokem z prodlení z této částky od 30. 1. 2009 do zaplacení (výrok I), pro část úroku z prodlení z částky 734 000 Kč od 8. 11. 2008 do 29. 1. 2009 žalobu zamítl (výrok II) a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení (výrok III).

M ě s t s k ý s o u d v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 1. 11. 2014 rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku I změnil tak, že žaloba o zaplacení částky 734 000 Kč s příslušenstvím se zamítá (výrok I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II). Výrok II rozsudku soudu prvního stupně nabyl samostatně právní moci.

Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Dne 18. 12. 1993 bylo u Obvodního soudu pro Prahu 4 zahájeno řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví objektu bydlení a garáže, a pozemků parc. č. 493 o výměře 228 m² a parc. č. 484/6 o výměře 143 m², oba v k. ú. M. Žalobce vstoupil do řízení dne 18. 1. 1999, neboť se stal spoluvlastníkem ideální části předmětných nemovitostí namísto původní žalobkyně. Obvodní soud pro Prahu 4 o věci rozhodl rozsudkem dne 31. 3. 2004. K odvolání žalované rozhodl Městský soud v Praze v únoru 2005. Dne 4. 5. 2007 rozhodoval o věci znovu Obvodní soud pro Prahu 4 a 22. 4. 2008 znovu Městský soud v Praze. Od vstupu žalobce do řízení trvalo řízení více než devět let. Žalobce byl v řízení úspěšný a předmětné pozemky mu byly přikázány do vlastnictví. Dne 22. 12. 2008 uzavřel žalobce jako pronajímatel smlouvu o nájmu několika pozemků, mezi nimi i pozemků, které byly předmětem řízení, za částku celkem 980 000 Kč za rok, tedy 1123 Kč za m² a rok. Stejného dne uzavřel žalobce coby pronajímatel nájemní smlouvu o nájmu sousedních pozemků za částku 1 300 000 Kč za rok, tedy 380 Kč za m² a rok. Žalobce svůj nárok před podáním žaloby uplatnil u žalované, žalovaná však žádost shledala nedůvodnou.

Po právní stránce soud prvního stupně posoudil věc tak, že celková doba řízení byla nepřiměřená a že v řízení docházelo k průtahům. Dále soud uzavřel, že nebýt nepřiměřené délky řízení, mohl žalobce oba předmětné pozemky po dobu posledních dvou let, kdy bylo řízení vedeno, pronajmout a mít tak z nich užitek v podobě zisku. Výši škody na straně žalobce měl soud za prokázanou nájemními smlouvami ze dne 22. 12. 2008 a znaleckým posudkem týkajícím se obvyklé výše nájemného za parkování v dané lokalitě.

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a dospěl k závěru, že žalobce neprokázal vznik tvrzené škody ani existenci příčinné souvislosti mezi vznikem škody a nesprávným úředním postupem. V příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem musí být majetková újma způsobená zásahem do průběhu děje vedoucího k určitému zisku, nikoliv jen obecná úvaha o zmaření zamýšleného podnikatelského záměru. Žalobce však ani po poučení a výzvě ze strany odvolacího soudu nedoložil, že by uzavřel platnou nájemní smlouvu s konkrétním subjektem, která se nerealizovala právě proto, že řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví nebylo ukončeno.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Podle žalobce je nesprávný názor odvolacího soudu, že mezi nesprávným úředním postupem (nepřiměřenou délkou řízení) a vznikem škody není příčinná souvislost. Podle žalobce odvolací soud k doložení odpovědnosti státu za vzniklou škodu nesprávně vyžaduje, aby žalobce doložil a prokázal, že nedošlo k uzavření smlouvy o nájmu předmětných pozemků s konkrétním subjektem právě proto, že řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví nebylo skončeno. Nesprávným právním posouzením věci rovněž je, když odvolací soud k doložení této skutečnosti požaduje předložení platné nájemní smlouvy s konkrétním subjektem, která však nebyla realizována právě proto, že řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví nebylo dosud ukončeno. Vznik majetkové škody byl podle žalobce v řízení prokázán, když dovolatel neměl po dobu, po kterou délka řízení přesáhla přiměřenou dobu, žádný prospěch. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že otázku existence a prokazování příčinné souvislosti v daných okolnostech Nejvyšší soud dosud neřešil.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je v této věci přípustné podle § 237 o. s. ř. pro vyřešení otázky, zda může být příčinou škody vzniklé nemožností užívat věc, o které se vede řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, nesprávný úřední postup spočívající v průtazích v uvedeném řízení, neboť tato otázka dosud nebyla v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

Je běžné, že se kauzálního děje účastní více skutečností, které vedou ke vzniku škody. Mezi takovými skutečnostmi je však třeba identifikovat právně relevantní příčinu vzniku škody. Z celého řetězce všeobecné příčinné souvislosti (v němž každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu) je třeba sledovat jen ty příčiny, které jsou důležité pro odpovědnost za škodu. Musí jít o skutečnosti podstatné, bez nichž by ke vzniku škody nedošlo. Pro existenci kauzálního nexu je nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku škody natolik propojen, že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku. To znamená, aby prvotní příčina bezprostředně vyvolala jako následek příčinu jinou a ta případně příčinu další. K přerušení příčinné souvislosti dochází, jestliže nová okolnost působila jako výlučná a samostatná příčina, která vyvolala vznik škody bez ohledu na původní škodnou událost. Zůstala-li původní škodná událost tou skutečností, bez níž by k následku nedošlo, příčinná souvislost se nepřerušuje. Podle teorie adekvátní příčinné souvislosti je příčinná souvislost dána tehdy, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věci a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodní události. Současně se musí prokázat, že škoda by nebyla nastala bez této příčiny (*conditio sine qua non*). Srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. [I. ÚS 312/05](#), uveřejněný pod č. 177/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, a v něm označené odkazy na literaturu k teorii adekvátní příčinné souvislosti. Ústavní soud v uvedeném nálezu ve vztahu k teorii adekvátnosti příčinné souvislosti rozvedl, že „(...) v řadě vzájemně souvisejících příčin nejsou všechny příčiny stejně významné. Základní obsahovou náležitostí odůvodnění rozhodnutí o příčinné souvislosti tak musí být úvaha o kritériích, kterými se odlišují právně podstatné příčiny od příčin právně nepodstatných, a aplikace těchto kritérií na konkrétní případ.“

Nejvyšší soud se již k otázce příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem spočívajícím v průtazích v řízení a škodou vzniklou účastníkům tohoto řízení v několika svých rozhodnutích vyjádřil.

V rozsudku ze dne 6. 4. 2011, sp. zn. [28 Cdo 4659/2009](#), Nejvyšší soud uzavřel, že došlo-li k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v průtazích v řízení, neznamená to bez dalšího, že právě tento postup byl příčinou toho, že v řízení žalovaný dlužník musel zaplatit věřiteli i úroky z prodlení. Za příčinu vzniku škody (spočívající v uhrazených úrocích z prodlení) je nutno považovat skutečnost, že ze strany dlužníka nedošlo k řádnému a včasnému splnění dluhu, nikoliv v nesprávném úředním postupu soudu. K uvedené problematice se Nejvyšší soud vyjádřil i v usnesení ze dne 24. 11. 2004, sp. zn. [25 Cdo 1421/2004](#), podle kterého příčinou vzniku povinnosti dlužníka zaplatit úrok z prodlení z jistiny nebyly průtahy v řízení (o zaplacení dlužné částky), nýbrž to, že

dlužník včas nesplnil smluvní povinnost vůči věřiteli.

V rozsudku ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. [30 Cdo 2863/2014](#), Nejvyšší soud shledal, že jestliže podaná žaloba na plnění měla bránit dovolateli v získání povolení k činnosti makléře z důvodu ztráty důvěryhodnosti, pak příčinou ztráty důvěryhodnosti bylo výlučně podání žaloby. Pouze na tom, zda tato žaloba byla důvodná či nikoliv, závisí, kdo je za případnou újmu (spočívající ve ztrátě příjmu z činnosti makléře) odpovědný (ve smyslu § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku), zda žalobce, který podal nedůvodnou žalobu, či žalovaný, který svoji povinnost řádně a včas nesplnil.

K otázce odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívajícím v průtazích v řízení se Nejvyšší soud vyjádřil rovněž v rozsudku ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. [31 Cdo 1791/2011](#), uveřejněném pod číslem 7/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. V něm byla řešena situace, kdy povinná osoba porušila právní povinnost (stanovenou ustanovením § 5 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích) vydat věc na základě včasné písemné výzvy oprávněné osobě, která prokáže svůj nárok na vydání věci a uvede způsob jejího převzetí státem. Porušení uvedené právní povinnosti může podle Nejvyššího soudu založit odpovědnost povinné osoby za vznik škody tím způsobené oprávněné osobě, a to v režimu ustanovení § 420 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb. Nárok oprávněné osoby na náhradu ušlého zisku uplatněný vůči povinné osobě jako škoda vzniklá porušením povinnosti vydat včas věc podle zákona č. 87/1991 Sb. není nárokem vycházejícím z vlastnického práva k vydávané věci; oprávněná osoba je oprávněna se jej domáhat vůči povinné osobě bez zřetele k tomu, zda dosud probíhá řízení v restituční věci, v němž oprávněná osoba uplatnila vůči povinné osobě právo na vydání věci. Proti státu lze uplatňovat nárok na náhradu škody způsobené oprávněné osobě tím, že jí povinná osoba věc včas nevydala, jen za předpokladu, že porušení právní povinnosti státem tvořené nesprávným úředním postupem, jenž má spočívat v tom, že soud nerozhodl o restituční věci v přiměřené lhůtě, vedlo ke ztrátě pohledávky oprávněné osoby (z titulu odpovědnosti za škodu) vůči povinné osobě.

I v nyní posuzovaném případě je nutno rozlišit, co bylo právně podstatnou příčinou, která vedla ke vzniku škody na straně žalobce. Žalobce v žalobě uvádí, že škoda mu vznikla v důsledku toho, že nemohl disponovat nemovitostmi v žalobě uvedenými a nemohl tyto nemovitosti pronajmout. Za bezprostřední příčinou této situace je nutno považovat skutečnost, že spoluvlastníci předmětných nemovitostí se nebyli schopni dohodnout na způsobu hospodaření se společnými věcmi ani na zrušení spoluvlastnictví a vzájemném vypořádání. V důsledku toho byla právní předchůdkyně žalobce jako jedna ze spoluvlastnic nucena obrátit se na soud, aby podle ustanovení § 142 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, spoluvlastnické právo zrušil a provedl vypořádání. Řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví bylo tedy vedeno jen z toho důvodu, že žalobce (resp. jeho právní předchůdkyně) a druhá spoluvlastnice předmětných nemovitostí se nedohodli na způsobu hospodaření s předmětnými nemovitostmi, ani neuzavřeli dohodu o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví. Vedení řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví je tedy pouze následkem jiné skutečnosti, a to jednání spoluvlastníků předmětných nemovitostí. Za jedinou právně podstatnou příčinou vzniku škody na straně žalobce, bez které by k následku (vzniku škody) nedošlo, je proto nutno považovat skutečnost, že se spoluvlastníci nedokázali dohodnout na způsobu využití věci ve svém spoluvlastnictví, a nikoliv průtahy v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví. Ostatně pokud by se podíloví spoluvlastníci dohodli na zrušení a vzájemném vypořádání spoluvlastnictví (nebo na způsobu hospodaření s předmětnými nemovitostmi), mohli (oba společně nebo jeden z nich, zatímco druhý by obdržel vypořádací podíl) začít předmětné nemovitosti pronajímat a ke škodě na straně žalobce by nedošlo.

Nejvyšší soud se nezabýval další námitkou žalobce, podle které byl v řízení prokázán vznik škody na straně žalobce, neboť pro potvrzení závěru rozsudku odvolacího soudu postačí, že nebyla splněna jedna z podmínek vzniku odpovědnosti státu za škodu, a to existence příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody.

Z uvedeného vyplývá, že závěr odvolacího soudu o absenci příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a žalobcem tvrzenou škodou je správný, a Nejvyšší soud proto postupem podle § 243d písm. a) o. s. ř. dovolání zamítl.